

vista...”, Huom. RE) ei lainkaan olisi (s. 37).” Miten niin? Ovatko yksilöt ja yhteiskunta muka nykyään erityisen toimintakykyisiä? Tarkoittaako Hemánus, että jos lehteä ei tulisi ja TV:tä ei olisi, olisi helppo kuvitella, että yksilö X ei tietäisi: missä mustamakara on tänään tarjouksessa, mitä Holkeri sanoi maailmantilanteesta, kuinka monta irakilasta ei taaskaan kuollut pommituksissa, mitä mieltä Jukka Kajava oli jostain TV-ohjelmasta, kuka on Esa Saarinen tai Hemánuksen poika jne; ja olisi helppo kuvitella yksilö X:n menevän ihan toimintakyvyttömäksi ja koko yhteiskunnan siinä sivussa? ”Tieteellisessä johdatusessa” kysymykset loppuvat siihen mistä niiden pitäisi alkaa.

Tieteellinen johdatus tiedotusoppiin tarkoittaa tämän kirjan tapauksessa seuraavaa: pelkistetään moniulotteiset kysymykset niin yksinkertaisiksi, että yhdenlaiset ajatusvälineet (”objektiivinen...”) alkavat näyttää suorastaan toimivilla.

En erityisemmin pidä siitä, että alalle tuleville opiskelijoille opetetaan heti kättelyssä retoriikka, jolla voidaan totalisoida kysymys kuin kysymys. (Tosin tällaisessa arvostelussa siitä on hyötyä; ”lapset söivät vallankumouksen”). Ikään kuin he eivät saisi harrastaa tuota taitoa myöhemmin toimittajan ammatissa ihan tarpeeksi. Opiskelijoille ensimmäinen luettu kirja tieteenalalta on yleensä se tärkein, siksi ao. teoksen tekeminen vaatii myös normaalia tiukempaa moraalialia, eikä vain pelisilmää.

Risto Eronen

Mediateollisuuden taustarakenteet

SORAMÄKI, Martti. Mediat yli rajojen — Näkökulmia joukkoviihteen tuotantoon, jakeluun ja kulutukseen. Gaudeamus 1990, 231 s.

Martti Soramäen kirja on hyödyllinen läheteos nopeasti muuttuvan mediateollisuuden taustarakenteiden selvittämiseksi. Siitä oikeastaan puuttuu vain puhelinteknologian

sosiologinen analyysi, jota meillä ei ole erikoisemmin harrastettu. Sitävastoin Keski-Euroopassa ja Yhdysvalloissa asiaa pohditaan jo konferenssitasolla.

Mielessäni on lähinnä ISDN-tekniikan avaamat näköalat sekä kansainväliset kehitystavoitteet, joiden mukaan ensi vuosisadalla jokaisen ihmisen pitäisi asua vähintään päivämatkan päässä puhelimesta. Soramäen kirja ei tosin pyrikään erittelemään globaaleja trendejä sellaisenaan, vaan niiden kytkentöjä Suomeen.

Eräänä vertailukohteena Soramäen kirjalle voisi pitää Ranskan entisen presidentin Valery Giscard d'Estaingin johdolla tuotettua kirjaa *Europe 2000: What kind of television?*

Tuon eurooppalaisen työryhmän tuottaman kansantajuisen kirjan mukaan erityisesti television osuus eurooppalaisten jokapäiväisessä elämässä on kiistaton: eurooppalaiset viettävät puolet vapaa-ajastaan katsellen televisiota.

Soramäen kirjan yhteenvedossa onkin mielenkiintoisia kysymyksiä joukkoviihteen tulevaisuudesta: ”Nouseeko televisio taiteena esiin, kuten kävi aikanaan elokuvalla sen kulutuksen hajotessa osakulttuureiksi?” (s. 209)

Jossain mielessä voisi huomauttaa kirjoittajalle, että muutamit kysymykset ovat jo jäljessä todellisuudesta. Telemaattiset satelliittikanavat ovat jo arkipäiväistä todellisuutta melkein koko läntisellä pallonpuoliskolla, jopa vauraisissa osissa etelän maita.

Videotuotanto ja audiovisuaalisen maiseman tuottaminen on jo taidetta, eikä joskus tulevaisuudessa, kuten kirjan joistakin väitteistä saattaa luulla. Yhdysvalloissa on jo kokonaisia yliopistollisia laitoksia nimellä ”communications arts.”

Soramäen esittämä valintavaihtoehto (ss. 219-220) siitä, että joutuisimme valitsemaan ”ulkomaisen aineiston ylivallan” tai ”kotimaisen tuotannon monipuolisen tarjonnan” välillä ei välttämättä ole oikea kysymyksenasettelu. Voimme valita molemmat: yhä runsaamman ja monipuolisemman globaalisen tarjonnan ja kaikenlaisen viestinnän saatavuuden lisäämisen sekä oman ilmaisumme ja tuotantomme rikastuttamisen samoissa yhteyksissä.

Eri tilanteissa ja erilaisissa yhteyksissä kotimaisuus voi muodostua tärkeäksi, mutta ammattillisesti kiehtovat suoritukset ja osaaminen eivät rajoitu kansallisiin kehyksiin. Kulttuuriset rajat sen sijaan lienevät vaikeasti ylitettävissä eikä meillä ole varmuutta siitä milloin ja missä muodossa niitä yleensä onnistutaan ylittämään. Ei edes siitä voiko niitä ylittää. Itse uskon, että globaalissa yhteisössä kulttuuriset ulottuvuudet muodostuvat sekä kiehtoviksi että ongelmallisiksi asioiksi.

Soramäki hallitsee tutkimusalueensa. Kirja on luettavaa kuiva, mutta asiantunteva.

Tapio Varis